

Dragoslav Čupić

I OVAJ DAN ĆE TRAJATI VEĆNO

* * *

Potičem iz aristokratske porodice koja živi u kućici izgrađenoj od sladolednih štapića (na kojima se nisu poklopile sličice koje donose dobitnu kombinaciju u nagradnoj igri za najveći dobitak). U najgorim vremenima, kada se jeo kačamak¹ (gospodstv./aristokr.: palenta) sa proprženim crnim lukom i zaprškom, ili podgrejana popara, kada smo otapali sneg kako bismo održavali ličnu higijenu ili imali vode za kuvanje i pranje sudova, nabavio sam magaraca. Bio je to lep i čutljiv magarac, sa ušima mekim poput somota.

* * *

Igrali smo karata uz svetlost sveće voštanice. Majka i otac pravili su na najbližem zidu oblike od senki svojim isprepletanim prstima. Smejali su se, jer transformacija je bilo bezgranično mnogo, i sve su bile neobjašnjive. Transfiguracije senki bile su nedovršene, uvek između nekoliko oblika: lav je vrteo svojim bičjim repom, a bik je palacao rascepljenim jezikom; zmija je plazila zidom, zaognuta lavljom kraljevskom grivom. Karta je prelazila preko karte prilikom svakog deljenja. Čuo se zvuk kao kad gladilo prelazi preko kose.² Ponекад bismo se pogledali, moj magarac i ja, u nekakvoj lenjoj i prijatnoj odsutnosti. Smeh mojih roditelja pojačavao se do mahnitosti.

* * *

Jednom godišnje, za vreme letnjih ferija, posećivali bismo onu jedinu oronulu vetrenjaču kod Vašarišta na periferiji Bečeja (kod široke, razrovane i ogoljene poljane kod stočne pijace i rampe za utovar i istovar stoke). Moj magarac je govorio starošpanski, mađarski i pomalo je zaudarao na beli luk. Igrali smo se kauboja i Indijanaca. Bilo je vrlo uzbudljivo, kao u nekom filmu. Svako je imao svoj meksički slamnati šešir sa širokim obodom i strele od trske ušiljene bricom. Uz ivicu puta rasla je grahorica i kao kraljevska vinjeta krasila naše prašnjave staze. Bili smo, naizmenično, i prljavi banditi i uglađena gospoda. Među tra-

¹ ...pura, mamaljuga, kulja...

² Strašno je drhturila svaka travka, sluteći suvu oštricu. Njen užas i anksioznost još više su pojačani ovom laganom ritmičnom pripremom instrumenta što nastupa u sledećem zamahu, nakon dramatične pauze. Kao predano slaganje na platformu zastrtu zelenom čistom pokrивkom, pokraj tvoga ramena, u mekoj, zamućenoj kolevcu tvog perifernog vida, svih onih hladnih, prodirućih, zasecajućih sterilnih stvarčica kod zubara, pre početka intervencije.

vama i drvećem i poljskim životinjama skrivali su se oblici naših neprijatelja i prijatelja. Ta leta, sa svim onim što su u sebe primila (što su primila u svoju širinu), ostavljala su utisak da im je zagarantovano neprekidno trajanje bez kraja i konca. Tako smo naučili kako se vreme zaljubljuje u prostor, darujući mu osećaj večnosti.

* * *

Pišta je motao najjeftiniji duvan kupljen na subotičkom buvljaku. (Duvan, upaljač i rizlu, sve ih je držao u jednoj providnoj dvolitarškoj kesi smotanoj u prednjem džepu svojih ma-snih radničkih pantalona.) Probudio bi se u svome sobičku na salašu usred noći i iskašljavao dušu, zacenio bi se od kašlja koji bi trajao minutima. A onda bi se obratio nekome,³ rekao bi nešto ispod glasa (*sotto voce*), prošaputao kroz zid, izmoren kašljem. „Nijedna zvezda nije dorasla mojoj veštini odumiranja.“

Moj magarac i ja čulili smo uši i naprezali sluh do krajnjih granica, ne bismo li čuli šta nam to zidovi govore. (A mlečni oblici načinjeni od mesečeve svetlosti kretali su se lagano preko tavanice, kao da je nepregledno dno okeana.) Bili smo smešteni između dve dubine: dubine neba i dubine zemlje. Ima li lepšeg mesta na svetu da se bude dete?

* * *

Kada bismo se posvađali nazivao bih ga pogrdnim imenima. Govorio bih mu da je najobičniji konjušar i prizemni realista. (Ima li drugačijih realista osim takvih, prizemnih?) Smešno je bilo, jer se u toj semantičkoj prenartpanosti očitovala moja neiskrena želja da ga povredim. Govorio bih mu da je gegavi, brevipedni štitonoša, dežmekasti pratilac jednog fantasta i umišljenog viteza;⁴ da je dugouhi čutljivac (koji samo prati šta drugi rade, i osluškuje šta drugi pričaju, i za kog čovek nikada ne zna šta misli). Moj magarac je, a šta bi drugo, čutao, zapanjen neizmernom ljudskom potrebom za grubošću. (Koja, naravno, dolazi od neprihvatanja sebe, u ovom trenutku, i nedostatka praštanja sebi – pre svega sebi, pa zatim i drugima,⁵ i nedovoljne ljubavi prema sebi.) Onda bi usledila uvreda nad uvredama. Nazvao bih ga prosto prikazom, izmišljotinom i naduvenom uobraziljom.

* * *

Deca u zabavištu bi mi se rugala: „Polimat upišanko!“ „Usranko Kijote, autodidakt!“, a da sama nisu ni znala sadržinu reči, njihovo značenje, te je samo zvučanje dodatno razdra-

---

³ Mogao bih se zakleti da nikoga u toj sobi nije bilo, osim ono nekoliko oskudnih, bliskih i poznatih stvari koje su bile tu i pre trideset godina (ako ne i više) kada je bio došao na salaš da radi kao najamnik i, potom, tu i ostao.

⁴ Odakle poriv da i sebe potkačim uvredom namenjenoj drugome? I šta ako uvreda nekom postane, najednom, pohvala?

⁵ Praštanja svoje prošlosti, ma kakva ona bila, praštanja onom idealizovanom liku smeštenom u budućnost (neumoljivoj ambiciji) i koji sledimo ispunjeni nezadovoljstvom, negirajući sebe u ovom vremenu.

živalo njihov posprdni smeh. Jednom su me, čak, progonili kao životinju, sve do iza zgrade zabavišta, kada su me opkolili i sabili uza zid, između dva jelova stabla. Dohvatio sam štap sa zemlje i naslepo mahao tom batinom, ne bih li ih oterao i udaljio od sebe, tu grubu krvočnu masu dece, njihova iskežena lica slivena u poluobruč, dok su izvikivala nekakve reči, cerila se i urlala. Smejala su se nasilno, oštrim silovitim smehom, upirući prstom u mene.

Dok sam posmatrao njegove divne krupne suzne oči, moj magarac je izdisao zatučen uvredama i poniženjima. Bila je to najdirljivija scena moga detinjstva.